

LUNDS
UNIVERSITET

”Tänk på din plats”

En kvalitativ forskningsstudie om separatistiska evenemangs relation till
gränsdragningar och trygghetsskapande

Moa Björkman Jones

GNVK02 – VT 2020

Genusvetenskapliga Institutionen

Lunds Universitet

Handledare: Jens Rydström & Irina Schmitt

Abstract

This paper examines the creation of safer spaces and discourse around exclusion among four feminist organizations that practice separatism. With the aim to make visible how boundaries are drawn and negotiated and how (un)safety is understood in this process, I conduct in-depth interviews with activists from these organizations. The theoretical framework draws upon Laclau and Mouffe's theory on discourse, as well as theories on safe spaces, group creations and resistance. My methodology is based upon the operationalization of concepts from Laclau and Mouffe's theory on discourse: nodal points, moments, floating signifiers and equivalence chains. These concepts are used to distinguish central aspects within the discourse on separatism in relation to boundary judgements and creation of safety. The study shows that boundaries are not just drawn between the included and the excluded group, but also within the included group, between the group and oneself and within the feminist "we". Finally, the study shows that boundary judgements and creations of "we", "them" and "I" affect how safety is negotiated. The study highlights the importance of understanding safety as a dynamic rather than a static state, which is not in binary opposition to the notion of unsafety.

Nyckelord: separatism, tryggare rum, gränsdragningar, diskurs, feminism

Key words: separatism, safer spaces, boundary judgements, discourse, feminism

Tack

Ett stort tack till er arrangörer som har samtalat med mig om ert separatistiska arbete. Jag har lärt mig otroligt mycket av er. Utan er hade denna studie inte funnits. Ni har synliggjort det nödvändiga i att reflektera kring platstagnning, inkludering och exkludering inte bara utifrån er egen position utan också i relation till andras. Tack för allt ni gör för den feministiska kampen!

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund och problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Begrepp och definitioner	6
2. Tidigare forskning	7
2.1 Trygga rum och separatism	7
2.2 Det motstånd relevanta forskningsfältet	8
3. Teori	10
3.1 Diskursteori	10
3.2 Separatistiska “trygga rum”	12
3.3 Makt och motståndsteori	13
4. Metod och material	16
4.1 Presentation av organisationerna och urval	16
4.2 Genomförandet av intervjuerna	18
4.3 Diskursteori som analysmetod	19
4.4 Positionering och etik	21
5. Analys	24
5.1 Separatismens gränsdragningar	24
5.2 Separatism i relation till trygghetsskapande	31
6. Avslutande diskussion	37
Muntliga källor	40
Litteratur	40

1. Inledning

Alla personer inkluderas inte lika i alla rum, alla personer kan inte ta samma plats, har inte eller får inte möjlighet till det, för det är ofta en viss typ av grupp som anser sig ha vissa typer av rättigheter att claima den platsen. Så jag tror lätt att det kan vara så att separatistiska rum kan få kritik för att de exkluderar, men hela syftet är ju att skapa en inkludering (Anni).

Separatism bygger på ett aktivt skapande av platser som endast vissa personer har tillträde till. I feministiska sammanhang används verktyget separatism för att skapa tryggare platser för individer som annars exkluderas ur många av samhällets rum. Ovanstående citat kommer från en person som arrangerar separatistiska fester för personer som definierar sig som queer och för allierade. Det är här presenterat för att synliggöra vad som motiverar individer att använda verktyget separatism i sitt arbete. Även om målet med separatism är att skapa trygga rum för vissa personer, bygger det fundamentalt på att andra personer exkluderas. Detta faktum har lett till att separatismen är ett ämne som debatteras flitigt. I en separatistisk facebookgrupp som jag själv är medlem i uppstod det under hösten en omfattande diskussion kring vem gruppen utesluter. Denna diskussion kretsade kring att transmän exkluderades på grund av gruppens separatistiska regler som inkluderade kvinnor och icke-binära. Diskussionen ledde efterhand till att separatismens regler omformulerades för att inkludera alla som inte är cismän. Denna diskussion, gällande varför det å ena sidan var viktigt att hålla på en strikt feministisk separatism, och å andra sidan var problematiskt att exkludera för många ur den feministiska separatismen, väckte mitt intresse för att utforska detta tema. Vem är separatistiska rum skapade för, och vilka är det viktigt att exkludera? Hur kan separatismen förstås som ett verktyg för att skapa tryggare rum, och hur arbetar en aktivt för att upprätthålla denna trygghet? I denna uppsats undersöks separatism i relation till trygghet, inkludering och exkludering genom diskussioner med fyra organisationer som på olika sätt använder separatism i sitt feministiska arbete.

1.1 Bakgrund och problemformulering

Separatism kan definieras på olika sätt och därmed inkludera olika personer. Den separatism jag studerar sträcker sig från att enbart inkludera kvinnor, till att inkludera icke-binära, transpersoner, queers och allierade. Trots att samtliga av de separatistiska organisationerna jag samtalat med ser inkluderingen av transkvinnor som en självklarhet, är det väsentligt att poängtera att detta inte alltid varit eller är fallet. Framväxten av separatistiska rum började under andra vågens feminism, under 1970-talet, och kopplas till radikalfeminismen. Fokus var då att skapa separata rum där kvinnor som grupp kunde verka avskilt från män som grupp (Connell 1987:273). Under denna våg började också heterosexualitet ses som grunden för kvinnoförtryck, vilket ledde till att lesbiska separatistiska rum växte fram (Jones, Nast & Roberts 1997:67). Medan vissa feminister ifrågasatte essentialistiska syner på kroppen, fanns det andra som valde att rikta sin kritik mot transpersoner och deras plats inom feminismen (Earles 2019:243). Detta ledde till en motvilja mot att inkludera transkvinnor i feminismens kvinnoseparatistiska rum. En av många inflytelserika texter som ifrågasatte den binära synen på kön och dess skadliga konsekvenser för transpersoner är *The Empire Strikes Back: A Posttranssexual Manifesto*, skriven av Sandy Stone (1991).¹ Stone visar i denna text hur vissa radikalfeministiska teoretiker har konstruerat en bild av transpersoner där de ses som fienden som vill förstöra den ”sanna” bilden av ”riktiga” kvinnor. Stone påvisar hur transpersoners historia har raderats genom att tvingas förhålla sig till en binär diskurs om kön och könade kroppar (ibid.:294–295). Stones idéer kan placeras i den tredje vågens feminism. Till skillnad från radikalfeminismens särskiljande av kön och fokus på rum för kvinnor fria från män, var fokus här på en konstruktivistisk syn på kön (Gemzöe 2014:55). Queerteoretisk forskning har starkt bidragit till den socialkonstruktivistiska teoretiseringen kring kön och genus (Gemzöe 2014:144, Marinucci 2016). Feministisk separatism presenteras här som att ha genomgått vågor där olika konflikter existerat – från att enbart inkludera vissa kvinnor, till att inkludera lesbiska kvinnor, till att inkludera transkvinnor och problematisera hela konceptet ”kvinna”. Idag finns det en större teoretisk förståelse för den sociala konstruktionen av kön. Trots detta har inte de praktiska

---

¹ Stones titel är ett direkt svar på Janice G. Raymonds (1979) bok *The Transsexual Empire: The Making of the She-Male*. I denna bok hävdar Raymond att trans är en våldtäkt och appropriering av kvinnliga kroppar och rum.

problemen kring att dra gränser som exkluderar vissa och inkluderar andra försvunnit. Min studie fokuserar på att undersöka gränsdragningar som sker inom samtida feministiska organisationer, vilka har denna historia bakom sig men vilka fortfarande praktiskt behöver förhålla sig till fenomenet exkludering.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att utveckla en förståelse för hur det förhandlas kring gränsdragningar och trygghetsskapande inom samtida feministiska, separatistiska organisationer. För att nå denna förståelse samtalar jag med arrangörer av separatistiska evenemang. Detta syfte undersöks med följande forskningsfrågor:

- Hur förhandlar arrangörerna om gränsdragningar utifrån deras specifika separatistiska arbete?
- Hur förhandlar arrangörerna om skapandet av tryggare rum utifrån deras specifika separatistiska arbete?

1.3 Begrepp och definitioner

Cisnormativitet syftar i denna studie på normen att det endast finns två binära kön, kvinna och man, samt att alla människor sedan födseln tillhör något av dessa kön. Begreppet *cis* syftar således på en person vars könsidentitet sammanfaller med det kön som personen fick vid födseln. *Trans* är ett brett begrepp, men syftar här på en person vars könsidentitet inte sammanfaller med det kön personen fick vid födseln. Begreppet *queer* används här i en bred bemärkelse och refererar till såväl en självdefinition utifrån kön eller sexualitet, som till en allmän kritik mot hetero- och cisnormen i samhället. *Allierad* syftar i denna studie på en person som stöttar en kamp, trots att personen själv inte direkt utsätts för det förtryck som kampen arbetar mot.

2. Tidigare forskning

Jag presenterar här den tidigare forskning som denna uppsats tar utgångspunkt i. Denna tidigare forskning är uppdelad i två delar: *trygga rum och separatism* och *det motstånd relevanta forskningsfältet*. Avslutningsvis positionerar jag min studie i relation till dessa forskningsfält.

2.1 Trygga rum och separatism

Roestone Collective (2014) undersöker historiska och nutida former av ”safe spaces”. Genom att undersöka konceptet ”trygga rum” problematiserar de tendensen att förstå dessa rum utifrån binära och statiska idéer om trygg/farlig, inkludering/exkludering, privat/offentlig. De menar att trygga rum bör förstås som ett dynamiskt fenomen, och som en social produktion i en specifik kontext (ibid.:1346–1355). Genom att koppla trygga rum till separatism visar de hur sårbara sociala grupper inte enbart själva är marginaliserade, utan också marginaliserar andra grupper. De synliggör vikten av att förstå trygga rum som både trygga *för* och trygga *från*. En forskare som har undersökt trygga rums dynamiska karaktär är Rosemary Clark-Parsons (2018). Clark-Parsons studerar trygga rum på internet genom att utgå från den feministiska facebookgruppen Girl Army. Girl Army är en separatistisk grupp för cis- och transkvinnor och icke-binära. Genom intervjuer med och observationer av medlemmar visar Clark-Parsons hur gruppens teknologiska och diskursiva gränser gör att vita cis-kvinnors erfarenheter privilegieras på bekostnaden av övriga medlemmars erfarenheter och röster. Studien synliggör hur gruppens inkludering av vissa marginaliserade individer bygger på en gränsdragning som exkluderar andra.

Mia Liinason och Marta Cuesta (2016) visar på den viktiga funktion som separatism fyller i den feministiska kampen. Utifrån samtal med feminister som organiserar sig separatistiskt påvisas de positiva känslor som separatism för med sig, men också på de problem feministerna lyfter gällande separatism. Dessa problem är att idén om identiteter som separatismen grundar sig på kan vara problematisk då det kan leda till oönskad exkludering, samt att separatismen enbart fungerar på ett mikroplan (ibid.:233–234). De följer i sin studie sju feministiska, aktivistiska

grupper som skiljer sig åt i de metoder de använder samt i frågorna de behandlar. De har dock alla en intersektionell utgångspunkt som förenar dem (ibid.:18–19). I likhet med Liinason och Cuesta har jag eftersträvat variation i urvalet av intervjupersoner för att kunna studera grupper som arbetar feministiskt på olika sätt. Jag har dock krävt att samtliga grupper arbetar separatistiskt.

2.2 Det motståndsrelevanta forskningsfältet

Denna uppsats tar inspiration från det motståndsrelevanta forskningsfältet. Mona Lilja och Stellan Vinthagen (2009:49) förklarar forskning inom detta fält som studier vilka delvis diskuterar motstånd, men utan att systematiskt diskutera “sin” form av motstånd i relation till andra former av motstånd. Istället är fokus att förstå motståndet i sitt specifika sammanhang. De visar hur motstånd oavsiktligt kan producera nya dominansrelationer, även när syftet är att nå frigörelse från dominans och förtryck (ibid.:15). Jag återkommer till denna bok i min teoridel eftersom jag tagit inspiration av deras teoretiska ramverk kring motstånd och makt.

Cathrin Wasshede (2010) genomför intervjuer med personer i den utomparlamentariska vänstern med mål att undersöka motståndets möjligheter och begränsningar. Wasshede presenterar begreppet “motståndsnormer” för att visa på de nya normer som uppstår i de rum som motståndet skapat. Författaren påpekar den stora plats känslor spelar i aktivisternas arbete, dels då känslor genomsyrar aktivismen dels då det förekommer en disciplinering och bortträngning av oönskade känslor (ibid.:23,321). Gabriela Hinchcliffe Voglio (2019) undersöker feministiskt nätverkande och separatism utifrån serietecknarnätverket ”Dotterbolaget”. Genom observationer av och intervjuer med serietecknare inom detta nätverk visar forskaren på separatismens positiva effekter för medlemmarna. I studien synliggörs också medlemmarnas medvetenhet kring och problematisering av nätverkets exkluderande tendenser, främst när det kommer till att personer med en annan etnisk bakgrund än svensk inte tycks vilja delta i nätverket (ibid.:190).

Den tidigare forskningen om separatistiska trygga rum visar att rummet kan upplevas som tryggt för vissa deltagare men samtidigt fungera exkluderande för andra deltagare. På ett liknande sätt

visar den tidigare forskningen om motstånd att nya dominansrelationer och normer kan utvecklas även när målet är att nå frigörelse från dominans. I min studie tar jag utgångspunkt i denna påvisade ambivalens. Jag bygger således vidare på förståelsen att trygghet/otrygghet, inkludering/exkludering inte kan förstås som motsatser utan istället som beroende och formade av varandra. I denna uppsats för jag samman forskning på trygga rum med forskning på separatism och motstånd, för att öka förståelsen för vad som sker med trygghet när en aktivt arbetar separatistiskt för att skapa trygghet *för andra*. Lilja och Vinthagen (2009:47) poängterar hur tidigare forskning kring makt och motstånd främst utgått från perspektivet av den förbjudande och exkluderande makten. De hävdar att det krävs mer forskning som fokuserar på de som kollektivt och individuellt gör motstånd mot denna makt. Min empiriska studie syftar således till att bidra med kunskap utifrån de aktörer som utför motståndet: arrangörerna av feministiska, separatistiska evenemang.

3. Teori

I detta kapitel presenterar jag studiens teoretiska ramverk. Kapitlet inleds med en diskussion kring diskursteorins roll i min uppsats, för att sedan diskutera teorier kring separatism, trygga rum, makt och motstånd.

3.1 Diskursteori

I denna uppsats använder jag mig av Ernesto Laclau och Chantal Mouffes diskursteori. Teorin bygger på socialkonstruktivism och författarna positionerar sig själva som postmarxister (Laclau & Mouffe 2008:9). Den socialkonstruktivistiska utgångspunkten innebär att de inte tror att det finns någon självklar kunskap eller sanning som är möjlig att nå. All kunskap är istället en lokaliserad produktion beroende av en specifik historisk och kulturell kontext. Kunskap skapas genom sociala processer och den kunskap som produceras har effekter för vilka sociala handlingar som ses som tänkbara och otänkbara (Winther Jørgensen & Phillips 2000:11). Laclau och Mouffe (2008:159–162) skiljer inte på diskursiva och icke-diskursiva praktiker i relation till kunskapsproduktion och menar därför att all vår kunskap om världen är diskursivt konstruerad.

Diskurser är meningsbildande processer, där en diskurs kan förstås som “en fixering av betydelse inom en bestämd domän” (Winther Jørgensen & Phillips 2000:33). Eftersom mening tillfälligt fixeras är en diskurs också en reducering av alternativa möjligheter. Meningsskapandet inom diskursteorin förstås som en process där det alltid förekommer en kamp om att försöka låsa fast en viss betydelse. Utgångspunkten i denna teori är att språket består av tecken (som här syftar på ord och begrepp), som får betydelse genom att skilja sig från andra tecken. Språket förstås därför som ett differenssystem. Betydelseskapande ska inte förstås som fast, utan betydelsen är alltid beroende på det specifika sammanhang där tecken binds samman (ibid.:32–34), vilket innebär att differensen aldrig är total. All mening är således *kontingent*: möjlig men inte nödvändig (ibid.:45). Eftersom diskurser karaktäriseras av denna obestämbarhet, är de alltid möjliga att dekonstruera. I min analys visar jag på hur tecken binds samman på olika sätt. Jag utför således en dekonstruktion av betydelsebildning. Även om Laclau och Mouffe (2008:168) inte tror att det

går att slutgiltigt fixera betydelse, anser de att det är möjligt att göra partiella fixeringar. Detta innebär att en kan studera betydelseprocesser inom diskursen som tillfälligt fixerade. Min analys av separatistiska rum kan förstås som en partiell fixering av betydelser inom diskursen kring separatism.

Makt förstås i diskursteorin som produktiv, och som någonting som kommer överallt ifrån och formar det sociala (Winther Jørgensen & Phillips 2000:45). På grund av omöjligheten i att fastställa betydelse eller totalt utesluta alternativa betydelser är begreppet "antagonism" centralt i Laclau och Mouffes teori. Antagonism är diskursteorins begrepp för konflikt, och det hänvisar till den konflikt som uppstår då betydelser utgör hinder för varandra. Antagonism kan förstås som "differensens misslyckande" (Laclau och Mouffe 2008:185). Ett antagonistiskt förhållande kan upphöra att existera genom en hegemonisk intervention, vilket är en praktik som syftar till att återupprätta entydighet kring tecken som det tidigare funnits ett antagonistiskt förhållningssätt kring.

Det är viktigt att framhålla min syn på genus/kön eftersom analysen diskuterar tecknen kvinna, man och icke-binär. I förståelsen av genus tar jag avstamp i Judith Butlers teoretiska ramverk. Likt Laclau och Mouffe vilar Butlers teori på en socialkonstruktivistisk grund och författaren har en genusvetenskaplig poststrukturalistisk utgångspunkt. Butler ser genus som ett görande och som en social konstruktion. Hon argumenterar för att "ingen enkel definition av genus kan vara tillräcklig" och att det därför är viktigare att "följa begreppets färder genom offentlig kultur än att komma på en exakt och tillämplig definition" (2006:187). I min studie skiljer jag inte på begreppen kön och genus eftersom min empiri inte visar på någon relevant skillnad mellan dessa begrepp. När jag använder mig av begrepp kopplat till såväl genus som kön följer jag begreppens färd i den kontext som utgör diskursen kring separatism. Detta görs inte för att försöka finna en "exakt och tillämplig definition" eftersom detta varken är möjligt eller önskvärt. Denna förståelse har väglett mig i läsandet av materialet och i skrivprocessen. I analysen har dock definitionen varit empiristyrd, och intervjupersonernas diskursiva konstruktioner av identitetskategorier står därför i centrum. Andra begrepp från diskursteorin som är centrala för

min analys är *artikulation, moment, flytande signifikant, nodalpunkt* och *ekvivalenskedjor*. Vidare presentation av dessa begrepp sker i metodkapitlet, där jag diskuterar diskursteori som analysmetod.

3.2 Separatistiska “trygga rum”

“Trygga rum” kommer från det engelska begreppet “safe space”. Olika begrepp, så som “free space”, “havens”, “protected spaces” har används för att förklara skapandet av trygga rum som en småskalig rörelse avskild från direkt kontroll från dominanta grupper, där deltagande är frivillig och där det finns ett övergripande syfte att bidra till förändring (Polletta 1999:1). För analysens tydlighet bör begreppet “rum” lyftas ut ur sammansättningen trygga rum för att presentera den teoretiska förståelsen som min uppsats använder sig av. Med rum ser jag på förklaringar av det engelska begreppet “space”. Flera forskare som undersökt rummet visar på vikten av att förstå detta som multipelt. Tuula Gordon, Janet Holland och Elina Lahelma (2000:18) synliggör hur konceptet “space” bör förstås som såväl fysiskt, socialt som mentalt. Cecilia Björck ser på space utifrån ”ljud, kropp, territorium och rum” (2011:55). Björck diskuterar detta utifrån begreppet ”claiming space”, som på svenska kan översättas till “ta plats/kräva plats”. Författaren förklarar hur detta innefattar både en introvert och en extrovert dimension. Den introverta syftar på det inre rummet (viljan att bli hörd och sedd) medan det extroverta syftar på handlingen som sker i detta rum (ibid.). Jag bygger vidare på detta och studerar det trygga rummet som såväl en fysisk plats som ett mentalt och symboliskt rum. Wasshede (2010:244–245) visar i sin studie hur platstagande kan förstås utifrån två nivåer: den strukturella och den individuella. Den strukturella syftar på idén att den överordnade gruppen ska ge plats åt den underordnade gruppen. Den individuella nivån syftar på att vissa individer ska agera och ta mer plats.

Gabriele Griffin (2017) definierar separatism som en ”practice or advocacy of separating one group of people from another on the basis of their gender, race, ethnicity, sexual preference, or other trait”. Griffin lyfter hur separatism både kan ske frivilligt av en grupp och som en förtryckande handling mot en grupp. Hinchcliffe Voglio ser på separatism som “en handling som

används av grupper av individer för att skapa sig plats” (2019:59). Författaren argumenterar för vikten av att förstå separatism, till skillnad från könssegregering, som en frivillig handling (ibid.:58). I båda dessa fall ses separatism som en kollektiv handling, som för Hinchcliffe Voglio är direkt relaterad till plats-/rumsskapande. Jag utgår från förståelse av separatism som ett aktivt kollektivt handlande av exkludering som syftar till att bidra till ett specifikt utfall. I min teoretiska förståelse utgår jag från definitionen av separatism som en frivillig handling. Ida Linander et al. använder sig av såväl begreppet “safe spaces” som “safer spaces” i sina teoretiska ramverk (Linander et al. 2019, Linander 2018). Detta för att rum oftast inte upplevs som totalt trygga, utan istället *tryggare än* andra rum (Linander 2018:89). Begreppen otrygg och trygg måste också förstås i en bred bemärkelse som inkluderar såväl fysiska, psykologiska som emotionella element (Linander et al. 2019:916). Susanne Luhmann (2017) problematiserar hela konceptet ”safe spaces”, och hävdar att det flitiga användandet av begreppet har gjort att det tappat sin faktiska innebörd. Från att ha syftat på ett rum som ska skydda minoriteter från fysiskt och symboliskt våld, används det nu för att syfta på att alla alltid ska känna sig säkra. Luhmann påpekar att dessa rum därför riskerar att förlora sitt syfte eftersom det inte ges tillåtelse att vara kritisk inom det trygga rummet (ibid.:73). Luhmann menar att idén om ett rum helt fritt från otrygghet är en illusion. Jag använder mig i uppsatsen av begreppet “tryggare rum” dels för att utmana den binära oppositionen mellan trygg/otrygg, dels för att synliggöra trygghetsskapande som en process och inte som ett tillstånd.

3.3 Makt och motståndsteori

Som tidigare nämnt utgår jag från Laclau och Mouffes förståelse av makt som produktiv, och som någonting som kommer överallt ifrån och finns överallt. Jag använder mig av Wasshededes (2010), Lilja och Vinthagens (2009) teorier om motstånd i utformandet av mitt teoretiska ramverk. De poängterar att motstånd inte kan förstås separat från förståelsen av makt. Lilja och Vinthagen förklarar motstånd som “en underordnads svar på makt, en praktik som kan utmana och underminera makt eller en sådan praktik utförd i solidaritet med en underordnad” (2009:51). Lilja och Vinthagen visar på hur maktens form präglar motståndets praktik, och hur motståndet kan använda sig av makten som ett redskap. Ett exempel på detta är att genom talet upprepa ett

begrepp på ett nytt sätt och därmed ge ordet en ny innebörd. Författarna förklarar detta som att motståndet använder sig av maktens terminologi. Detta behöver inte betyda att begreppet tappar sin ursprungliga betydelse, utan betydelseerna kan existera sida vid sida (ibid.:333–335). Makt bör inte enbart förstås utifrån de personer som utför motståndet utan också i relation till rummet. Jag tar inspiration av Irene Molinas förståelse av rummet som en icke-passiv plats, utan istället som någonting som “gör och görs av makt” (2014:173). Begreppet plats/rum används som tidigare nämnt både för att visa på ett materiellt/fysiskt som ett symboliskt rum. Wasshede (2010:49) argumenterar för att mobiliseringen av motstånd är beroende av skapandet av en kollektiv identitet och konstruktionen av ett “vi”. Författaren visar hur detta vi-skapande bygger på en gränstragning till och en konstruktion av ett “dem”. Butler (2006:39–40) argumenterar för hur skapandet av ett vi, inom den feministiska rörelsen, å ena sidan kan vara nödvändigt för den politiska och juridiska kampen, men hur det å andra sidan riskerar att osynliggöra heterogeniteten och komplexiteten inom detta vi. Att tala som ett vi riskerar enligt Butler också att omöjliggöra skillnaden mellan de Andra och sig själv. Det teoretiska ramverk som presenterats delar synen på nödvändigheten i konstruktionen av ett politiskt vi. De problem de presenterar kring detta vi skiljer sig dock något åt. Medan Wasshede visar på hur skapandet av ett vi kan ha implikationen att konstruera och dra gränser till ett “dem”, visar Butler hur konstruktionen av ett vi riskerar att suddas ut gränser mellan detta vi och “jaget”. Denna dubbla aspekt av det politiska vi:et utgår jag från i min analys. Trots att Butler lyfter att talet utifrån det politiska vi:et kan vara problematiskt, anser Butler (1993:174) att det kan vara nödvändigt att tala utifrån bland annat “kvinnor” eftersom detta redan är en term som används för att tala om denna grupp. Att skriva in sig i och tala utifrån dessa kategorier kan därmed vara ett sätt att göra motstånd mot de anspråk den dominanta diskursen gör på gruppen. Detta talande bör dock göras kritiskt. Denna kritik innebär bland annat en medvetenhet kring att talet utifrån kategorin kvinnor har används med exkluderande mål (Butler 2006:55). I min analys går jag in i det kritiska projekt som Butler uppmanar till genom att se på vad konstruktioner av kategorier gör. Detta för att synliggöra komplexiteten i att feministiskt arbeta emot en normativ förståelse av kvinna, samtidigt som begreppet kvinna används som ett tillträdeskrav.

Med hjälp av Laclau och Mouffes diskursteori kan jag synliggöra hur betydelsekonstruktion sker genom det talade språket. Laclau och Mouffes breda förståelse av diskurs gör det också möjligt att förstå mitt teoretiska ramverk kring separatistiska trygga rum och motstånd i diskursiva termer. På grund av diskursteorins kontingenta förståelse av betydelse gör denna teori det slutligen möjligt för mig att se på trygga rum och gränsdragningar som dynamiska fenomen och inte som statiska tillstånd.

4. Metod och material

I detta kapitel presenterar jag först de fyra organisationer som forskningsdeltagarna är aktiva inom. Sedan diskuterar jag urval och genomförandet av intervjuerna. Därefter diskuteras diskursteori som analysmetod. Avslutningsvis presenterar jag min egen positionering och etiska överväganden i relation till studien.

4.1 Presentation av organisationerna och urval

Jag har genomfört intervjuer med sex personer som arbetar med att arrangera separatistiska evenemang. Tre av dessa personer representerar samma organisation och intervjun med dessa var en gruppintervju. Dessa fyra organisationer är aktiva i olika regioner och förhåller sig till olika konkreta problem som de hanterar med hjälp av separatismen. På grund av att de förhåller sig till olika sociala kontexter har de olika tankar gällande trygghetskapande och gränsdragningar. Eftersom begreppen de använder för att definiera sin separatism skiljer sig åt presenterar jag nedanför vem deras separatism inkluderar utifrån deras egna redovisningar.

Den första arrangören, som fortsättningsvis kommer att kallas Anni, har arbetat inom en organisation som anordnar fester för personer som definierar sig som queer och för allierade. Denna grupp organiserar fester med några månaders mellanrum. Anni har vid tillfället för intervjun tagit en paus från sitt arbete inom organisationen, och festerna de organiserar har flyttats till en annan stad. Anni var med i planeringen av festerna, och var med på plats under själva festerna, där hon både arbetade med insläpp och med att "hålla koll" under själva festerna.

Den andra arrangören, som fortsättningsvis kommer att kallas Bella, arbetar inom en specifik bransch och ordnar workshops för kvinnor och icke-binära. Syftet med träffarna är att behandla den konkreta underrepresentationen av kvinnor och icke-binära inom den mansdominerade bransch som Bella jobbar i. Träffarna hålls en gång i månaden. De består av föreläsningar av kvinnor och icke-binära inom branschen och mingel som syftar till att forma kontakter mellan

deltagarna. Bella har varit med och startat upp dessa träffar som i skrivande stund hållits sedan ett år tillbaka.

Den tredje arrangören, som fortsättningsvis kommer att kallas Cim, är sedan mer än tio år tillbaka aktiv inom kink-scenen. Cim har varit med och startat upp en förening som erbjuder ett nätverk för personer som är intresserade av att anordna träffar där en specifik form av BDSM utförs. Föreningen är i grunden separatistisk för kvinnor, icke-binära och transpersoner. Nätverket består av cirka 50 undergrupper, vilka kan ha olika separatistiska regler. Grunden är dock att alla som arrangerar ska vara kvinnor, icke-binära eller transpersoner. Cim är nu i processen att lämna över sin roll som ansvarig inom forumet, och har inte arbetat aktivt inom nätverket sedan något år tillbaka.

Den fjärde föreningen anordnar självförsvaret för personer som identifierar sig som kvinnor. I denna intervju pratade jag med tre arrangörer som fortsättningsvis kommer att kallas Diana, Evve och Fani. Dessa tre har varit aktiva som arrangörer under olika lång tid, Diana har varit aktiv i sex år, Evve håller just nu på att utbilda sig till arrangör, och Fani har varit aktiv i några år och har även det administrativa ansvaret för självförsvaret. Självförsvaret består av tre delar: en teoretisk del, en fysisk del, och en juridisk del.

Fem av forskningsdeltagarna har pronomen hon, och en har pronomen hon/hen. Samtliga organisationer har förhållningsregler för vilka evenemangen är skapade *för*, men det går inte att säga vilka grupper eller personer som konsekvent utesluts. Även om en gemensam nämnare är att cisnormativa män i regel inte inkluderas inom separatismen så vore det missvisande att säga att detta i praktiken alltid är fallet. Komplexiteten kring att dra tydliga gränser när det kommer till inkludering och exkludering är genomgående i fokus i min analys. Det är här viktigt att påpeka att det är jag som har valt att benämna samtliga organisationer som feministiska.² Fem av de sex arrangörerna kallar själva sitt separatistiska arbete för feministiskt. En av arrangörerna,

---

² Jag ansluter mig här till D'Enbeau och Buzzanells (2013:1448) förklaring av en feministisk organisation som karakteriserad av en eller flera av följande: förespråkar och/eller vägleds av feministiska värderingar och mål, och/eller producerar ett feministiskt utfall.

Bella, är dock ambivalent till användandet av begreppet feminism. Hon säger att hon själv och de andra arrangörerna skulle kalla arbetet för feministiskt, men att de undviker att explicit använda den termen när de skapar evenemangen på grund av begreppets mångtydighet och till viss del provocerande konnotationer.

I arbetet med att hitta arrangörer att intervjua kontaktade jag först flera organisationer som jag sedan tidigare visste arbetar separatistiskt. Av de organisationer jag hörde av mig till var det en organisation som ville vara med i studien. För att komma i kontakt med fler arrangörer publicerade jag därför en förfrågan om att medverka i studien i en separatistisk facebookgrupp med över 5000 medlemmar, som också jag själv är medlem i. Denna grupp är separatistisk för icke-binära, transmän, cis- och transkvinnor. Förfrågan ledde till att jag fick svar från sju organisationer. Av dessa sju valdes tre organisationer ut, dels baserat på en ambition att undersöka grupper som arbetar med separatism på olika sätt, dels baserat på den ordning i vilken organisationerna svarade på förfrågan. Mitt val att välja organisationer som på olika sätt arbetar separatistiskt grundar sig i uppsatsen syfte att förstå olika former av gränsdragningar inom samtida feministisk separatism.

4.2 Genomförandet av intervjuerna

Jag har genomfört halvstrukturerade intervjuer. Detta innebär att formen för intervjun är relativt fri, vilket möjliggör ett öppnare och mindre styrt samtal. Det är dock fortfarande möjligt att utgå från grundteman som samtalet kan kretsa kring (Kvale & Brinkmann 2014:43). Detta lämpar sig väl eftersom jag ville möjliggöra för intervjupersonerna att lyfta de aspekter som de ansåg var relevanta, men fortfarande förhålla mig till de övergripande temana inkludering/exkludering och (o)trygghet. Butler menar att språk inte ska förstås som neutralt, utan som något som ”produces the effects that it names” (1993:xii). Jag utgår från denna förståelse och ser all kommunikation som fylld av betydelse. Det var därför viktigt för mig att tänka på vilket språk jag själv använde i intervjusituationen. På grund av att betydelsen av begrepp, som Laclau och Mouffe (2008) påpekar, aldrig kan fastställas, utgick jag från att jag och intervjupersonen kanske inte tillskriver begrepp samma betydelse. Därför har jag i intervjuerna frågat intervjupersonerna hur de

använder sig av och förstår begrepp som “feminism”, “queer” och “trygga rum”. Jag utgår från Kvale och Brinkmanns (2014:15) syn på intervjun som en social praktik, där kunskapsproduktion sker i interaktionen mellan mig och de jag intervjuar. Språket jag studerar och diskurserna som konstrueras är jag således medskapande till.

Min ursprungliga plan var att genomföra enbart enskilda intervjuer. Dock var det en av organisationerna som föredrog att genomföra intervjun med tre arrangörer samtidigt. På grund av min vilja att göra intervjusituationen så bekväm som möjlig för forskningsdeltagarna genomförde jag därför denna intervju som en gruppintervju. Eftersom mitt intresse är att se hur arrangörer från en specifik organisation förhandlar kring separatism ansåg jag inte att det utgjorde ett problem att genomföra intervjun i grupp. En fördel med gruppintervju, kontra den enskilda intervjun, är att deltagarna kan bygga vidare på vad de andra deltagarna säger, vilket minskar tendensen att fastna i “fråga” och “svar” (Montell 1999:48). En eventuell risk är att viljan att uttrycka socialt önskvärda åsikter kan vara större i denna intervjuform jämfört med den enskilda intervjun (Langemar 2008:81). I den gruppintervju jag genomförde fanns det situationer där deltagarna påverkades av vad de andra deltagarna sa. Jag ser dock inte detta som något negativt eftersom studiens syfte är just att se på förhandlingar inom organisationer. För att bidra till att intervjusituationen blev så bekväm som möjligt för deltagarna, specifikt på grund av covid-19-pandemin, erbjöd jag arrangörerna möjligheten att genomföra intervjun digitalt eller på en plats de valt. Två av arrangörerna valde att genomföra intervjun online. De två resterande intervjuerna genomfördes i intervjupersonens hem respektive i arrangörernas egna lokal. Samtliga intervjuer hölls på svenska och pågick mellan 60 och 90 minuter och de har alla transkriberats i sin helhet. I användandet av citat har jag dock tagit bort ord som “liksom” och trevande ord då det inte ansetts relevanta för analysen.

4.3 Diskursteori som analysmetod

Studiens metodologiska ramverk bygger på Laclau och Mouffes ovan presenterade diskursteori. Jag har använt mig av begreppen *artikulation*, *tecknen*, *moment*, *flytande signifikant*, *nodalpunkt* och *ekvivalenskedjor* som analytiska verktyg. En *artikulation* är “varje praktik som etablerar en

relation mellan element på ett sätt som gör att deras identitet förändras som ett resultat av den artikulatoriska praktiken” (Laclau & Mouffe 2008:157). Element förstås som de språkliga tecken som ännu inte fått någon betydelse då de inte blivit diskursivt artikulerade. Eftersom jag inte är intresserad av de element som ännu inte är betydelsebärande använder jag mig inte av detta begrepp. Istället använder jag mig av det bredare begreppet *tecken*, som här syftar på ord och begrepp. Genom att fokusera på artikulationer kan jag studera när tecken får betydelse genom att knytas till andra tecken. Det är dessa artikuleringspraktiker som producerar diskurser. *Moment* förstås som de differentiella positionerna inom artikulationen. Det är de tecken som har fått en till synes fast betydelse inom diskursen. Även om inga teckens betydelse kan fastställas helt, förstås momenten som de tecken som är relativt fixerade och oemotsagda (Winther Jørgensen & Phillips 2000:33). Till skillnad från moment är *flytande signifikanter* de tecken som det råder omstridd mening kring. Dessa tecken har olika tillskrivningar av betydelse inom diskursen. *Nodalpunkter* förstås som de tecken som har en privilegierad position inom diskursen, och kring vilket andra tecken får sin betydelse. Dessa nodalpunkter behöver knytas till andra tecken för att få betydelse. Det är väsentligt att poängtera att det kan förekomma kamp kring betydelsen av dessa tecken, vilket innebär att ett tecken kan vara såväl en nodalpunkt som en flytande signifikant (ibid.:33–35). *Ekvivalenskedjor* innebär att tecken knyts samman genom att vara likvärdiga och kan förstås som en relation mellan två företeelser som är likadana (Laclau och Mouffe 2008:28).

Analysarbetet inleddes med att jag identifierade diskursens nodalpunkter i materialet för att se på artikulationerna som dessa förekom i. Analysen handlar här om att se vilken betydelse dessa tecken tillskrivs och varför. Sedan gjordes samma analys av diskursens flytande signifikanter och moment. När preliminära nodalpunkter, flytande signifikanter och moment hade identifierats läste jag transkriberingarna upprepade gånger och formulerade om indelningarna tills jag kände att de representerade materialet på ett rättvist sätt. Jag analyserade sedan förekomsten av ekvivalenskedjor i relation till dessa artikulationer. Efter att materialet delats in i dessa artikulerade praktiker delades det in i två övergripande teman utifrån mina frågeställningar: gränsdragningar och trygghetsskapande. Denna systematiska analys diskuteras sedan med hjälp

av mitt teoretiska ramverk. Diskursteorin är användbar eftersom operationaliseringen av teorins begrepp möjliggör för mig att synliggöra och analysera vilka begrepp och fenomen diskursen om gränsdragning och trygghetsskapande konstrueras kring. Jag modifierar dock teorin genom att även se på artikulationer som inte explicit innehåller dessa nodalpunkter, moment och flytande signifikanter men som fortsatt relaterar till studiens frågeställningar. Denna modifiering gjorde jag genom att arbeta induktivt i min analys av materialet. En induktiv analys innebär att en inte på förhand har formulerat idéer eller teorier som en hoppas finna bevis för, utan att en istället utgår från empirin och låter denna guida kunskapsproduktionen (Kvale & Brinkmann 2014:238). Att arbeta induktivt är i min tolkning ett sätt att visa respekt för intervjupersonernas berättande, genom att låta deras ord utgöra kärnan för såväl texten som analysen. Det är viktigt att poängtera att trots att jag arbetar induktivt har jag vissa övergripande teman, såsom trygghet/otrygghet, inkludering/exkludering, som har format min analytiska ingång. I analysen av materialet har dock inte teoretiseringen kring dessa begrepp varit i fokus.

4.4 Positionering och etik

Elizabeth Jelin (citerad i Escobar & Alvarez 1992:6) hävdar att konstruktionen och representationen av sociala rörelser genom forskning inte ska förstås som en objektiv och sann spegling av den faktiska rörelsen eftersom forskaren själv är medskapande till denna konstruktion. Sättet på vilket organisationernas separatistiska arbete presenteras i min studie ska alltså inte förstås som den sanna objektiva speglingen av dessa rörelser, men detta är inte heller något som jag strävar efter i min analys. Eftersom jag har en utgångspunkt i en feministisk epistemologi anser jag inte detta vara varken möjligt eller önskvärt. Jag arbetar istället med intervjuerna utifrån premissen att kunskap är resultatet av en interaktion inom en specifik kontext, där kunskap och forskaren själv alltid är situerade i en specifik samhällelig och kroppslig kontext. Detta kan i Donna Haraways (1988) termer förstås som situerad kunskap, och gör upp med illusionen om den objektive forskaren som återger en "sann" bild av verkligheten. Eftersom min egen situering är relevant i förhållande till studien bör det framhållas att samtliga föreningar arbetar med en separatism där jag i teorin kan inkluderas. Arrangörerna är också medvetna om att jag studerar genusvetenskap. Det går således att anta att vi delar en viss

gemensam syn på feminismens fördelar. Det faktum att jag var tydlig med att jag skulle undersöka separatism ur ett genusvetenskapligt perspektiv resulterade i att samtliga arrangörer var positivt inställda till att medverka i studien och ansåg att det var ett ämne som var viktigt att diskutera. Samtidigt är jag själv inte aktiv inom någon av organisationerna och har inte heller varit på evenemangen som de anordnar. Jag har således en viss distans till arrangörerna, även utifrån min akademiska utgångspunkt. Detta avstånd, och det faktum att jag ingår i en diskurs som skiljer sig från arrangörernas, påverkar också vad jag väljer att fokusera på och lyfta fram i min analys.

Den kontextuella aspekt som formar intervjun bör diskuteras etiskt, i relation till att göra intervjupersonernas citat och språk rättvisa. Här diskuterar Les Back (2007:21) en givande ingång till hur en kan tänka i analysen och presentationen av sitt material. Författaren diskuterar begreppet "thick descriptions", vilket syftar på beskrivningar som också är kontextualiserade. Praktiskt innebär detta att jag i min analys har presenterat kontextförtydliganden i fotnoter när jag ansett att detta varit nödvändigt för att göra rättvisa åt arrangörernas språkbruk. Viljan att göra rika kontextuella beskrivningar av arrangörernas tal har också resulterat i att jag presenterar många citat i dess helhet. Jag har följt Vetenskapsrådets (2017) förhållningsregler gällande god forskningssed. Detta innebär att forskningsdeltagarna fått skriftlig information om att deras identitet kommer att anonymiseras, att deltagande är frivilligt, hur jag planerar att använda informationen från intervjuerna samt hur jag lagrar information för att skydda deras konfidentialitet. Jag tydliggjorde också att forskningsdeltagarna kunde välja att inte svara på frågor, avbryta intervjun eller i efterhand ta tillbaka sin medverkan innan uppsatsen lämnades in. Intervjuerna har, efter godkännande av forskningsdeltagarna, spelats in. Dessa inspelningar har direkt efter intervjun lagts över på lösenskyddade USB-minnen och raderats från inspelningsapparaten. Även om syftet med intervjuerna inte är att diskutera egna erfarenheter av inkludering/exkludering eller (o)trygghet kan intervjuerna fortfarande väcka känslor hos deltagarna. Detta är anledningen till att jag sa till deltagarna att det kan vara bra att planera in något efter intervjun som de känner kan ge dem stöd. Detta är ett sätt att vara transparent kring såväl studiens vinster som dess eventuella risker. Dessa etiska steg tas för att se till att samtycke

till att medverka i studien sker informerat (Kvale & Brinkmann 2014:107). Innan jag startade inspelningen bestämde jag och forskningsdeltagarna att vi inte skulle nämna namnet på organisationerna de arbetar för, detta för att undvika att ha inspelat material med information som kunde identifiera dem. Jag har också bytt ut namnet på samtliga arrangörer.

5. Analys

Analysen är indelad i två delar utifrån uppsatsen två frågeställningar. Del 5.1 behandlar frågeställning ett och diskuterar separatismens gränsdragningar. Förutom att fokusera på gränsdragningar utifrån vem separatismen inkluderar och exkluderar, lyfts också gränsdragningar inom det separatistiska rummet och det feministiska vi:et. Del 5.2 relaterar till frågeställning två och behandlar trygghetsskapande. Här diskuteras också otrygghet, samt hur (o)trygghet relaterar till ansvar och arbete.

5.1 Separatismens gränsdragningar

Jag presenterar här artikulationerna där “definiering” av andra förekommer. Analysen går vidare till att se på tecknen “inkludering” och “exkludering”, för att sedan diskutera inkludering i relation till platstagande och interna och externa gränsdragningar. Diskussionerna kring definiering av andra illustreras genom följande citat:

Det är ju inte heller så att vi står i dörren och kollar alla, alltså så det är absolut inte, det hade ju varit en väldigt otrygg situation och en väldigt otrygg start på någonting som ska va tryggt (Fani).

Man kan inte se eller veta vem som identifierar sig som queer /.../ Men ibland kunde man själv känna att, okej det här personen kanske inte är här av rätt anledningar fast det vet ju egentligen inte jag men man kan få en känsla. Men att då riskerar man just själv att dra slutsatser kring det. Man börjar rannsaka sig själv, jag har ingen aning om vem som identifierar sig som queer (Anni).

Så går vi ju inte heller omkring och frågar folk när vi väl är på platsen och har ett evenemang och det är folk som kommer in, alltså jag står ju inte vid dörren och frågar ‘inte är väl du en man?’ (Bella).

Vi vill att folk ska vara väldigt tydliga med vem som är välkomna, att det ska vara inkluderande snarare än exkluderande, det är alltså inget snack om vem som är en riktig kvinna eller en riktig man, utan det är självidentifiering, och vi säger ‘error on the side of inclusion’ så att inkludera snarare än att exkludera (Cim).

Det specifika tecknet “definiering” förekommer inte explicit i dessa citat, men genom att se på de artikulationer där detta fenomen diskuteras blir det tydligt att det byggs upp med tecken som “kan inte se eller veta”, “absolut inte”, “står ju inte vid dörren och frågar”, “inget snack om vem

som är en riktig kvinna eller en riktig man”, “jag har ingen aning”. Samtliga arrangörer är överens om att det är omöjligt att veta och inte accepterat att fråga någon hur den identifierar sig. Detta gör “självidentifiering” till ett moment, eftersom samtliga arrangörer tillskriver samma mening till fenomenet och samma typer av tecken förekommer i artikulationerna gällande definiering. I citatet som presenteras längst ner förekommer också tecknen “inkludera” och “exkludera”. Dessa tecken är vanligt förekommande i arrangörernas berättande. Sättet på vilket dessa tecken används konstruerar det bredare temat tillträdesförhandlingar inom diskursen om separatism. Genom att fokusera på Cims citat blir det tydligt att deras organisation jobbar efter en princip där det är bättre att överinkludera. Anledningen till detta motiverar Cim med att organisationen från början hade ett väldigt cis-binärt perspektiv. Anni säger att de tillåter allierade att komma för att de vill “inte exkludera allierade, för att det kan också vara den personen som får en inom den här separatistiska gruppen att våga gå dit”. Inkludering görs i båda dessa fall för att inte riskera att exkludera “fel” personer. I intervjun med arrangörerna från självförsvar för kvinnor diskuterade vi hur de tänkte kring utformandet av sina tillträdesregler och Evve lyfter:

om man vill bygga ett syskonskap för transpersoner och icke-binära då är kanske inte systerskapet platsen att göra det /.../ ska dom inkluderas för att dom ska inkluderas, eller, man måste ju också utforma det man gör för ett syfte och för att det ska tjäna något till. Det finns ju inget syfte i att dom kommer och inte känner sig hemma på vårt pass. Bara för att det är det bästa som finns eller så här.³

Fani säger också att hon anser att separatismen måste vara exkluderande “annars är det inte separatism, och separatismen handlar ju inte heller om att vara snäll, utan det handlar ju om att man har ett väldigt tydligt syfte”. Här sker en annan form av tillträdesförhandling, där inkludering inte bör ske bara för att “det är det bästa som finns” eller för “att vara snäll”. I dessa förhandlingar kring tillträde blir det tydligt att det sker konstruktioner av ett “vi”. Något som blir tydligt, och som också Wasshede (2010:49) argumenterar för, är att detta vi-skapande bygger på gränsdragningar och konstruktioner av ett “dem”. Vilka det är som ska tillhöra vi kontra dem är

---

³ Denna diskussion följde en diskussion kring att det är självklart för dem att transkvinnor inkluderas i deras separatism/systerskap.

dock svårdefinierat, vilket gör att dessa tecken kan förstås som flytande signifikanter eftersom de är “omöjliga att vara fullständiga i en diskursiv kedja” (Laclau & Mouffe 2008:169). Det sker ett konstant förhandlande kring vi:et dels för att se till att inte “fel” personer hamnar i kategorin dem, dels för att se till att det inte breddas utan syfte. Detta kan förstås som separatismens externa gränsdragningarna. Det sker också interna gränsdragningar inom den grupp som är välkommen i separatismen. Detta blir tydligt när en ser på tecknen “plats/utrymme/ställe” i relation till tillträdesförhandlingarna, vilket följande citat illustrerar:

Killar behöver ju också verkligen inte det utrymmet, eller såhär, det är ju en skillnad på när en tjej slåss och när en kille slåss, att det är en stor grej att skrika och det är en stor grej att ta upp mycket plats fysiskt (Evve).

En regel var att om du är allierad, tänk på din plats. Tänk på vem den här festen är till för. Det kanske inte är din time to shine, det kanske inte är du som ska ta den största platsen i det här rummet (Anni).

En del av [undergrupperna] tillåter inte cis-män överhuvudtaget, och på en del ställen är dom välkomna om dom bara shut up and put up [[skratt]] och det handlar ju helt enkelt om att alla dom som arrangerar, alla dom som organiserar, alla dom som faciliterar, alla dom som undervisar inte är cis-män (Cim).

Det första citatet visar att instruktörerna från självförsvaret främst talar om platstagande utifrån dikotomin kvinna/man. Det blir därför mer självklart för dem att gruppen “kvinnor” ska ta plats i rummet. Detta kan förstås som att förhålla sig till synen på platstagande som strukturellt och individuellt. Det strukturella syftar på synen att den dominanta gruppen ska ge plats åt den “underordnade” gruppen, och det individuella syftar på att vissa individer ska ta mer plats (Wasshede 2010:244–245). De andra citaten som presenteras syftar till att synliggöra att de organisationer som inte arbetar enligt en lika tydlig gränsdragning baserat på kön/genus också talar om platstagande utifrån det vi som rummet är skapat för. När platstagande förhandlas utifrån strukturer inom vi:et går det emellertid att argumentera för att den strukturella och individuella synen på platstagande behöver breddas. Förutom den strukturella och individuella dimensionen krävs det ett inkluderande av en *dynamisk* förståelse som är kopplad till rummet där det inkluderade vi:et befinner sig. Vissa individer (allierade, cis-män) kan ha fysiskt tillträde till

rummet men förväntas begränsa sitt sociala platstagande inom detta rum. Detta visar också att det inom det separatistiska rummet uppstår det Wasshede (2010:321) refererar till som "motståndsnormer". Denna norm innefattar här att platstagande bör ske reflektivt och i relation till vem rummet primärt är skapat för. Anni talar här om platstagande inom det separatistiska rummet genom att använda sig av formuleringen "tänk på din plats". Att säga åt någon att tänka på sin plats har historiskt använts av dominanta grupper gentemot underordnade grupper med förtryckande syfte. Att använda en sådan formulering men istället rikta den mot de som på grund av sina privilegier borde tänka på sin plats kan förstås som ett sätt att använda maktens terminologi. Genom att använda formuleringen på ett nytt sätt förändras dess ursprungliga innebörd (Lilja & Vinthagen 2009:333).

Gränsdragningar förhandlas inte enbart om utifrån de personer rummet är sekundärt för, utan också utifrån de personer rummet är primärt skapat för. Detta illustreras genom att fokusera på tecknet "kvinna", som utgör en nodalpunkt i två av intervjuerna. Detta är i intervjun med Bella som anordnar evenemang för kvinnor och icke-binära inom en specifik bransch, och i gruppintervjun med personerna som anordnar självförsvar för kvinnor. Bella diskuterar hur det är viktigt att synliggöra att evenemangen inte bara är för "cis-kvinnor" eller de som ses som en "typisk kvinna". Hon säger också att de ibland får frågor från personer om vad en icke-binär person är och säger "jag tror att folk tolkar det som att det är kvinnor, och då kvinnor i en lite bredare definition, dom som inte känner att dom är män." Gruppen kvinnor blir således breddad genom att kopplas till "inte cis", "inte typisk", medan gruppen "icke-binära" kopplas till "kvinnor i en lite bredare definition, dom som inte känner att dom är män". I en diskussion med instruktörerna från självförsvaret gällande hur de ser på att självförsvaret enbart är för kvinnor säger de:

Jag tror att vi har haft jättemånga icke-binära på våra pass ändå, det tror jag verkligen att folk har kommit ändå, utan det enda som vi inte vill ha är ju killar. Men där blir det också (Diana)
eller folk som kodas som killar. Det handlar ju om att skapa det trygga rummet och kan vi inte garantera att ett rum är tryggt för att det sitter nån som av alla andra i rummet kodas som en man så blir det ju svårt (Fani).

I arrangörernas berättande konstrueras, som tidigare nämnt, tecknet "självidentifiering" som ett moment, eftersom det för samtliga arrangörer innebär att någons definiering inte ska ifrågasättas. När en dock fokuserar på hur de förhandlar kring den grupp som rummet primärt är för, alltså kvinnor, synliggörs det att självidentifieringen kan vara villkorad. Gränsdragningar sker inte enbart mot "killarna" som är de enda som de "inte vill ha" på evenemanget. Gränsdragningarna sker också inom gruppen kvinnor, eftersom en självidentifierad kvinna som kodas som en man konstrueras som någon som kan hota rummets trygghet.

Tecknen "snubbe", "kille" och "cis-man" är här viktiga att lyfta eftersom dessa begrepp används genomgående i intervjuerna för att referera till de som det är viktigt att exkludera ur rummet. Genom att se på de artikuleringar där dessa tecken förekommer synliggörs *vad* som är viktigt att exkludera. Roestone Collective (2014) menar att separatism i relation till trygga rum inte enbart kan förstås utifrån vem som inkluderas, utan att det också bör förstås utifrån vem som exkluderas och som rummet skapas som tryggt *från*. Som analysen visar anser instruktörerna för självförsvaret att det kan vara viktigt att exkludera den manligt kodade kroppen. Detta eftersom självförsvaret är fokuserat på att hantera mäns våld mot kvinnor, och att en person som "kodas som man" därför kan utgöra ett hot mot kvinnors trygghet i rummet. Diskussionen kring tillträde och gränsdragningar visar dock att det i andra fall kan vara en förenkling att se att dessa tecken ("snubbe", "kille") faktiskt syftar på gruppen män eller manligt kodade kroppar. Anni diskuterar när de har behövt avlägsna personer från evenemangen för att de inte följer evenemangets regler och säger:

Man var kanske van att ta den platsen, göra som man vill och vägrade samarbeta. Då förklarade vi också att, följer man inte dom här reglerna på den här festen då får man söka sig någon annanstans, så tog man inte det till sig eller att det upprepade sig då fick den personen tas från platsen /.../ folk är väldigt vana och då framförallt kanske jag pratar om cis-män är väldigt vana att få vara med överallt att inte bli exkluderade och blir väldigt kränkta när dom plötsligt inte får vara en del av det (Anni).

Vi har även nekat folk som har tagit väldigt mycket plats, alltså inte respekterat utrymmet som sådant och då handlar det ju om, alltså det har oftast sammanfallit med att, okej, det

där är ett rövhåligt beteende, dom presenterar sig som snubbe, dom två, dom får gå hand i hand (Cim).

Här synliggörs det att det inte är gruppen män eller manligt kodade kroppar som de vill exkludera. Istället avser det ett visst beteende som innebär att inte följa regler, vägra samarbeta, "kränkta", ta "mycket plats", "inte respekterat utrymmet". Detta beteende ekvivaleras ofta med att vara just snubbe/cis-man. Dock blir det möjligt att argumentera för att beteendet som kopplas till att vara snubbe eller cis-man är en produkt av en social konstruktion. Detta samspelar med Butlers (2006:48,187) syn på genus som ett görande, som här kopplas till ett faktiskt beteende och handlade. Även i de fall där de anser att det är viktigt att exkludera just män som grupp lyfter arrangörerna att detta kan vara problematiskt. Diana säger:

när man pratar om könsmaktsordningen rent generellt så brukar man ju utgå ifrån ett binärt könssystem, just när man säger patriarkat och könsmaktsordningen så brukar man ju säga män som grupp är överordnade kvinnor som grupp, så redan där brukar, generellt tänker jag då, i samhället i stort så brukar man ju utgå ifrån det binära väldigt mycket och då blir det ju tyvärr att vi förhåller oss till det, så blir det ju, automatiskt.

Detta visar hur arrangörerna behöver förhålla sig till det språk och den diskurs som samhället erbjuder. Diskursen kan här förstås som handlingsorienterande eftersom den möjliggör ett visst tal och omöjliggör ett annat (Winther Jørgensen & Phillips 2000:11). Separatismen som en form av motståndspraktik kan utifrån Lilja och Vinthagen (2009:333) förstås som något som präglas av maktens form. På grund av den binära könsförståelsen som existerar i samhället krävs det att det praktiska genomförandet av motstånd utgår från samma könssyn. Butler (1993:174) hävdar att det kan vara nödvändigt att tala utifrån redan befintliga kategorier för att ändra dess tillskrivna betydelse. Här kan talet utifrån kategorier också förstås som ett sätt att tala så ens omgivning förstår. Den dominanta diskursen i samhället påverkar således även talet inom motståndet.

Gränsdragningar sker också inom det feministiska vi:et. Inom självförsvaret är det en självklarhet för instruktörerna att deras arbete är feministiskt. De förklarar att separatismen blir feministisk eftersom de “ser att mäns våld mot kvinnor är det grövsta uttrycket av könsmaktsordningen” och på grund av att våldet grundar sig i denna könsmaktsordning “är vi bara tjejer här” (Diana). På grund av hur samhället ser ut, på grund av feminismen som analys, blir separatismen för kvinnor lösningen. I intervjun med Cim kan det förstås som att det existerar ett antagonistiskt förhållande kring tecknet ”feminist”, vilket syftar på att olika betydelser är i konflikt med varandra (Laclau och Mouffe 2008:185). Hen förklarar hur det finns “en specifik del av den svenska feministiska kulturen” som väldigt gärna vill “slänga oss under bussen”. Denna feminism, anser Cim, har svårt att förstå att personer inom BDSM inte är ”lurade av patriarkatet att tycka om det här”. I Cims tal blir det dock tydligt att det sker en hegemonisk intervention kring tecknet “feminism”. Cim säger:

Det här är feministiskt, det går inte att kämpa mot det patriarkala, alltså anledningen till varför vi kan hålla på med BDSM, anledningen till varför jag kan säga ja till vad jag gör med min kropp och kan säga nej kommer från en feministisk historia. Alltså utan feministisk kamp så hade jag inte varit en individ vars kroppsliga integritet eller lust var viktigt eller värd att acceptera, skydda, eller till och med respektera. Så det finns ingen annan väg runt det. Att inte kalla det för feministiskt, då skulle jag dels acceptera en historieskrivning av patriarkatet men jag skulle också acceptera en historieskrivning av den feministiska rörelsen som verkar ohyggligt patriarkal.

Den hegemoniska intervention sker genom att skapa entydighet kring ett tecken som det tidigare har funnits ett antagonistisk förhållande kring (Laclau och Mouffe 2008:185). Genom att markera att hens definition av feminismen är den rätta, och att vissa andra typer av feminism istället är “ohyggligt patriarkal”, skapas en entydig definition av vad feminism innebär. Här blir det möjligt att argumentera för att gränsdragningar som sker inom det feministiska vi:et är beroende av hur en upplever att andra feminister välkomnar en in i detta vi. När en upplever att andra drar gränser som exkluderar dig, kan viljan att dra gränser som separerar *dig från dem* öka.

5.2 Separatism i relation till trygghetsskapande

I denna del av analysen diskuterar jag tecknet "trygg" och dess relation till rum/plats, otrygghet och gränsdragningar. Elementet "trygg" kan förstås som den partiella fixering som gör differensflödet möjligt, och som därför utgör diskursens nodalpunkt. Genom att se på artikulationer där andra tecken organiseras kring detta tecken blir det möjligt att synliggöra betydelseprocessen och hur detta betydelseskapande relaterar till forskningsobjektet separatism.

Nodalpunkten trygg får i intervjuerna betydelse genom att kopplas till tecknen "plats", "rum", och "utrymme". Detta illustreras med följande citat:

Det blir ett tryggt rum [självförsvaret] där man dels kan hitta systemskap med andra kvinnor och man kan dela med sig av erfarenheter, men också att man bara kan få berätta sina erfarenheter utan att nån pissar på det (Fani).

Separatismen handlar om att skapa, att i det här rummet ska det vara tryggt, ni ska bli inkluderade, ni ska känna att ni får ta lika mycket plats och bli lika mycket sedda. Så jag tänker väl /.../ att det är ett sätt att nå, i samhället, den breda inkluderingen, det stora trygga rummet (Anni).

Tanken är ju den att dom personerna ska känna att det här är ett så pass tryggt utrymme att vi har varandras backs så pass mycket att vi sen kan gå ut i det andra communityn och fortsätta göra det vi vill göra (Cim).

När dom [kvinnor och icke-binära] vet att det är till för dom, att dom verkligen får känna att dom är bra som dom är och att dom räcker och att dom har rättighet att vara där då gör det ju ingenting om det kommer en enskild person från någon annan, jag vet inte, könsgupp eller någonting sånt. Eftersom det redan har blivit etablerat som en plats som är väldigt trygg eller så där. Jag tror inte att det är själva närvaron av en man som skulle kännas som ett hot (Bella).

Artikulationerna där tecknet trygg förekommer i sammansättningar med plats/rum/utrymme skapar positiva ekvivalenskedjor genom att kopplas till positivt laddade tecken som "hitta systemskap", "dela med sig av erfarenheter", "har varandras backs", "lika mycket plats", "lika mycket sedda", "bra som dom är", "dom räcker". I andra delar av intervjuerna kopplas det trygga

rummet också samman med “helt fri i mig själv”, “utandning”, “hämta kraft”. Detta visar på att det “trygga rummet” dels får betydelse utifrån det sociala och kollektiva i att tillsammans dela erfarenheter och stötta varandra, dels utifrån det individuella i att som person hämta kraft och känna frihet. Detta kan förstås som det trygga rummets symboliska värde, och som separatismens målbild. Björck (2011:55) diskuterar den introverta dimensionen av platstagande som viljan att bli hörd och sedd. Det symboliska värdet av det trygga rummet kan förstås som att utgöra denna introverta dimension och det blir tydligt att detta består av såväl en individuell som en kollektiv nivå. Björck talar också om den extroverta dimensionen av platstagande som syftar på den faktiska handlingen som sker inom rummet (ibid.). Genom att fokusera på det sista citatet som presenteras ovan blir det möjligt att argumentera för att den introverta dimensionen här prioriteras över den extroverta. Tryggheten är kopplad till det symboliska som rummet uttalar, och inte till att rummet faktiskt är fysiskt tryggt i form av en total frånvaro från män. I motsats till detta talar Anni och Cim om hur den symboliska tryggheten som kopplas till rummet är villkorad vad som faktiskt sker i det fysiska rummet. Anni säger ”det finns ju ingen garanti bara för att en skapar ett queert rum att det kommer vara inkluderande, att det kommer vara fördomsfritt”. Cim säger “vi erkänner också direkt att ni förstår att vi kan bara göra det här säkrare, inte göra det här, det existerar inga säkra utrymmen. Spaces exist, we can only make it safer”. Den absoluta tryggheten, den illusion som Luhmann (2017) varnar för, kan här inte sägas vara befäst hos arrangörerna. Det trygga rummet förstås här snarare i Linanders (2018) termer som *tryggare* än andra rum. Rummet är tryggare för att fysiskt, kollektivt och individuellt platstagande möjliggörs, dock förstås inte rummet som en passiv plats. Cim utvecklar och säger att om de skulle hävda att rummet var helt tryggt riskerar de att glömma “fem stycken olika privilegier som de som arrangerar bär på”. Det blir här tydligt att det är, som Molina (2014:173) hävdar, viktigt att inte betrakta rummet som “blott en ram för mänskliga aktiviteter” utan istället som något som görs och formas av maktrelationer. Trots att rummet har potential att vara tryggare än andra rum på grund av exkluderandet av vissa, kvarstår fortsatt maktaspekter bland de personer som är i rummet.

I diskussionerna kring trygghet kan tecknen "ansvar" och "arbete" förstås som nodalpunkter eftersom andra tecken får betydelse genom att bindas till dessa. Det stora ansvar som Anni och Cim känner gentemot att upprätthålla det trygga rummet för andra, har lett till att de tagit en paus från sina respektive organisationer. Anni förklarar att det ideella arbete de gör sliter på en, och att det "inte är hållbart att göra det under längre tid". Hon förklarar anledningen till att hon valde att ta en paus genom att säga "det tar väldigt mycket tid, väldigt mycket planering, det tar väldigt mycket energi, väldigt mycket känslomässigt arbete". Cim säger: "av dom som lämnar [är en] mycket mycket högre del kvinnor och queers och det är så pass mycket arbete som krävs, eller det är så pass absurda nivåer av emotionellt arbete". Cim förklarar att detta beror på att kvinnor och queers i regel är underbetalda och förklarar att hen är "skittrött på att göra gratisarbete" och att så mycket av arbetet handlar om att hantera trauma. För att synliggöra hur tecknet trygg får betydelse genom att kopplas till arbete och ansvar krävs det att artikulationer lyfts där tecknet trygg förekommer i sammansättningen "otrygghet". Anni lyfter i en diskussion om att avlägsna folk som inte respekterar evenemangets riktlinjer att de till varje pris vill undvika att ha vakter som inte delar deras värdegrund på platsen (speciellt då det kan vara dessa vakter som gör att queers inte vågar gå på andra klubbar) och att det då "istället blev att vi fick ta hatet mot oss själva, fick ta slagen mot oss själva". Hon går vidare till att säga:

men för mig blev det ju starkare hela känslan man har av den här gemenskapen och när folk delade hur viktig den här kvällen var för dom, att det var tryggt /.../ det väger tiotusen gånger tyngre än att någon kränkt person som inte får komma in slänger ett hot mot mig även om det i sig också skapar en otrygghet. Det gav mig mer än vad det tog (Anni).

Här är det viktigt att poängtera att arrangörerna förhåller sig till olika sociala kontexter, vilket påverkar hur de talar om trygghet. För Anni innefattar det praktiska arbetet med att upprätthålla det trygga rummet för andra en konstant närvaro av hot och våld. På grund av att diskursen här präglas av detta krävs det skarpare gränser mellan de som är välkomna och de som inte är välkomna. Till skillnad från Bella som säger att de på sina evenemang inte känt att de behöver sätta mer fokus på eller förbjuda saker eftersom "folk har varit trevliga och det har varit en bra atmosfär". Detta bidrar till förståelsen för varför Bella upplever att närvaron av män inte behöver

utgöra ett hot. Detta synliggör också den betydelse som det fysiska rummet spelar i diskussionerna kring trygghet. Till skillnad från de andra evenemangen hålls Annis evenemang på kvällstid, i en klubbmiljö, där det råder en osäkerhet kring vilka som kan komma förbi festen. Hur trygghet förstås bör således ses i relation till vilka verktyg en har att hålla "makten", eller den grupp som inte är välkommen, borta.

I relation till Annis diskussion kring vakter blir det tydligt att tryggheten för gruppen till viss del går före den individuella tryggheten. Det kan här förstås som att ett vi konstrueras, vilket Wasshede (2010:49) menar är nödvändigt för att mobilisera motstånd. Anni talar om hur känslan av gemenskap är starkare än den individuella känslan av otrygghet. Denna diskussion kring känslor kan vidare förstås genom att diskuteras i relation till ansvar och arbete utifrån ett citat från Diana:

Man måste ju också kunna hantera att någon kommer med en jättetung berättelse, som är skitjobbig att lyssna på, ja hur ska jag hantera det här, egentligen så vill jag bara sätta mig och gråta för det är så hemskt men någonstans får man ju samla sig och ja, hur möter man där? Och det är väl egentligen det som är bland det viktigaste.

Diana lyfter hur det var dessa situationer som "triggat" henne att känna "det här måste jag ju fortsätta med". Även här går vi:ets bästa före den jobbiga känslan som uppstår hos individen. Vad som sker här är vad Wasshede (2010:23) refererar till som en disciplinering av känslor. För att kunna upprätthålla det trygga rummet för *andra* krävs det att en ser bortom den individuella trygghetskänslan och istället se på den kollektiva trygghetskänslan. I en diskussion kring de positiva känslorna som det separatistiska arbetet väcker lyfter Fani att hon tror att det kan finnas risker med att arbeta separatistiskt bara för att "det är kul". Hon säger: "kanske man inte ska låta dom känslorna ta över för mycket, utan samtidigt se att det finns av en anledning, och förhoppningsvis så slutar den anledningen att finnas. Det vill säga, mäns våld mot kvinnor". Även här sker en disciplinering av känslor, dock är det här de positiva känslorna som ska disciplineras. Separatismens egenvärde och de individuella positiva känslorna som kopplas till detta ska inte få "ta över". Separatismen ska här enbart göras när det finns ett konkret syfte att arbeta mot. Det är dock viktigt att inte fastna i en binär förståelse av trygghet och otrygghet som

varandras motsatser. För att förstå den dynamiska kontext som detta tecken existerar inom krävs det också, som Linander et al. (2019:916) visar, att emotionella element inkluderas. Detta synliggörs genom att se på den ovannämnda diskussionen kring disciplineringen av känslor. Samma fenomen som gör att rummet kan kännas otryggt, eller som skapar känslor som kan tolkas som negativa, är också det som gör att arbetet kännas nödvändigt, givande och stärkande. Att vi:ets trygghet går före jagets trygghet synliggör också den emotionella vikt som ligger i att tillhöra ett vi. Det går att argumentera för att konstruktionen av ett vi synliggör begränsningarna i att försöka förstå trygghet enbart utifrån jaget. När du väl är en del av vi:et är illusionen om total individuell trygghet varken möjlig eller önskvärd. Om inte vi:et är tryggt, är inte heller jaget det.

I diskussionen om inkludering och exkludering visade jag de interna och externa gränsdragningarna denna förhandling bygger på. I relation till diskussionerna kring trygghet skapas ännu en gränsdragning, vilken är den mellan jaget och vi:et. Detta är den gränsdragning som Butler (2006) menar att det är viktigt att reflektera över eftersom konstruktionen av ett vi kan riskera att ske på bekostnaden av jaget. För arrangörerna uppstår denna gränsdragning i relation till det ansvar de känner att de har gentemot gruppens bästa kontra sitt eget välmående. Följande citat illustrerar detta gränsdragande:

Vi gör det ju också ideellt, alltså vi är inte utbildade till att vara en hjälpande hand /.../ och det är också viktigt att man inte känner det ansvaret att såhär 'åh nu ska jag fixa den här personens problem' /.../ Alltså vi är ju inte utbildade, vi kan inte lösa alla någons problem (Evve).

Det tog mig väldigt långt tid att inse att jag kunde säga 'ah men jag kan inte hjälpa dig, tack för att du berättade det här men det finns inget jag kan göra' eller 'jag skulle uppskatta om du inte la det här på mig' (Cim).

Butler (2006:40) menar att jaget riskerar att försvinna när fokuset blir på att tala i ett vi. Till viss del kan detta ses som fallet när det kommer till att prioritera gruppens trygghet genom disciplinering av sina egna känslor. Samtidigt blir det tydligt att jaget inte enbart finns inom jaget, utan också i konstruktionen av vi:et. På grund av den emotionella koppling personen känner till denna konstruktion blir prioritering av gruppen också en prioritering av den egna

personen. Utifrån de citat som presenteras ovan går det att argumentera för att arbetet utifrån ett vi leder till att jaget konstant diskuteras och att gränser dras mellan vad som tjänar gruppen kontra vad som tjänar jaget. Det blir också möjligt att hävda att det är just vi:et som skapar denna reflexivitet, snarare än att reducera den.

6. Avslutande diskussion

Studiens övergripande syfte var att utveckla en förståelse för hur gränsdragningar och trygghetsskapande förhandlas kring inom samtida feministiska, separatistiska organisationer. Genom att använda teorier kring diskurs, separatistiska “trygga rum” och motstånd i kombination med operationaliseringen av diskursteoretiska begrepp har dessa förhandlingar undersökts. I detta avslutande kapitel återvänder jag till frågeställningarna i uppsatsen. Jag diskuterar även vilka implikationer denna studies resultat har för hur separatism kan studeras och förstås.

Hur förhandlar arrangörerna om gränsdragningar utifrån deras specifika separatistiska arbete? Detta är uppsatsen första forskningsfråga och behandlas främst i analysens första del. Analysen visar att förhandlingarna bör förstås som en komplex och ständigt pågående process. Förhandlingen sker genom att konstruera men samtidigt ifrågasätta separatismens inkluderade vi. Denna process blir komplex eftersom förhandlingarna kring gränsdragningar konstant sker såväl på externa som interna plan. *Externa gränser* kallade jag gränserna mellan det separatistiska vi:et och de Andra – de som stod utanför rummet. *Interna gränser* kallade jag gränserna inom det separatistiska vi:et, mellan det separatistiska vi:et och jaget och inom det feministiska vi:et. Processen förstås som konstruerande eftersom gränsdragningarna kräver att arrangörerna till viss del *skapar* de kategorier som inkluderingen och exkluderingen kräver. I analysen blev det tydligt att det existerar en motvilja mot detta konstruerande, vilket gör tecknet “självidentifiering” till diskursens moment.

Analysen synliggör att förhandlingarna kring gränsdragning förändras beroende på om arrangörerna talar om vilka personer rummet är *sekundärt* kontra *primärt* skapat för. Wasshede (2010) diskuterar den strukturella och individuella förståelsen av platstagande. Eftersom min analys synliggör platstagande och gränsdragningars dynamiska karaktär, argumenterar jag för att det förutom den strukturella och individuella förståelsen krävs en *dynamisk* förståelse. Detta innebär att gränsdragningar inte enbart kan förstås utifrån vem som får ta eller inte ta plats i

rummet. Gränser dras också i relation till vilken plats olika personer som är inkluderade i rummet förväntas ta. Denna dynamiska förståelse är nödvändig att inkludera i analysen för att göra rättvisa åt den komplexitet som karakteriserar gränsdragningsprocessen. Tidigare forskning (Hinchcliffe Voglio 2019, Liinason & Cuesta 2016) har poängterat att aktivister som praktiserar separatism ofta är medvetna om att separatismen kan ha oönskade konsekvenser, bland annat genom att ”fel” personer känner sig ovälkomna. Detta är också något som arrangörerna i denna studie lyfter. Den dynamiska förståelsen kan hjälpa oss att förstå varför vissa av arrangörerna förespråkar överinkludering i relation till de externa gränsdragningarna. De eventuella oönskade konsekvenserna av gränsdragningar och platstagande kan inte förutses på förhand, och det krävs därför ett konstant omförhandlande. I talet kring exkludering och inkludering är det vanligt att tala utifrån kategorier och personer. Roestone Collective (2014) uppmuntrar bland annat till att en ska förstå separatistiska, trygga rum som både trygga *för* och *från* vissa personer. I min analys synliggör jag att även när gränsdragningarna talas om utifrån kategorier och personer, som bland annat “snubbe”, är det förenklat att se att förhandlingarna faktiskt kretsar kring att exkludera en viss person eller en viss könad kropp. Förhandlingarna om gränsdragningar bör således inte enbart förstås utifrån vilka personer rummet är tryggt för och från, utan också vilka *beteenden* rummet ska vara tryggt för och från.

Hur förhandlar arrangörerna om skapandet av tryggare rum utifrån deras specifika separatistiska arbete? Detta är uppsatsen andra frågeställning och behandlas i analysens andra del. Separatismens funktion och dess största fördel är just som möjliggörande verktyg för att skapa tryggare rum. Analysen visar att forskningsdeltagarna förhandlar om detta som något nödvändigt, men också svåruppnåeligt. Det som karakteriserar förhandlingarna kring trygghetsskapande är att de skapade rummen förstås som *tryggare* och inte trygga (i motsats till otrygga). Analysen visar att vissa arrangörer förhandlar om trygghetsskapande genom att betona vikten av det symboliskt tryggare rummet, medan andra betonar det fysiskt tryggare rummet. Betoningen av det fysiska rummet samspelar med en stor känsla av ansvar för gruppens trygghet i kombination med erfarenheter av hot och våld. Detta synliggör vikten av att förstå förhandlingar utifrån den sociala kontext talaren förhåller sig till. Likt

gränsdragningsförhandlingarna förstås trygghetsförhandlingarna som en komplex process som också är beroende av det konstruerade, inkluderade vi:et. Genom att gå in i det kritiska projekt som Butler (2006:55) uppmuntrar till gällande att se vad konstruktioner av kategorier gör, argumenterar jag starkt för att det är begränsande att se *vi:et* och *jaget* som motsatser eller som åtskilda i förhandlingen kring trygghet. Konstruktionen av ett vi och prioriterandet av detta vi:s trygghet kan leda till att jagets trygghet inte prioriteras. Dock finns jaget också i vi:et, och när detta vi väl har konstruerats är illusionen om total individuell trygghet varken möjlig eller önskvärd. Trygghetsskapande är en fundamentalt komplex process. Analysen synliggör att samma fenomen som gör att arbetet känns tungt (lyssna på jobbiga berättelser), eller att platsen känns otrygg (på grund av hot och våld), också gör att det separatistiska, trygghetsskapande arbetet känns givande och nödvändigt. Jag argumenterar därför, i likhet med Linander et al. (2019:916), för nödvändigheten i att som forskare inkludera emotionella aspekter i analysen av trygghet.

I såväl förhandlingarna kring gränsdragningar som förhandlingarna kring trygghetsskapande spelar konstruktionen och ifrågasättandet av det inkluderande vi:ets karaktär och emotionella värde en avgörande roll. Genom att se på tecknen "kvinna" och "feminist" indikerar min studie att känslan av tillhörighet till olika kategorier påverkar hur de studerade förhandlingsprocesserna görs. Intressant för framtida studier är således att undersöka vilka subjekspositioner diskursen kring separatism (o)möjliggör för aktivister och hur detta påverkar hur gränser dras och trygghet förstås. Denna uppsats visar att de studerade förhandlingsprocesserna inom samtida feministiska, separatistiska organisationer karaktäriseras av en komplexitet. Detta synliggör att feminismen inte har löst svårigheterna i att definiera och konstruera gränser och skapa trygghet. Jag argumenterar för att dessa svårigheter inte heller kan förstås som möjliga att lösa, utan istället som en ständigt pågående och dynamisk process. Det krävs således ett kontinuerligt synliggörande av vem feminismen exkluderar, varför detta exkluderande sker och hur detta exkluderande försvaras.

Muntliga källor

Anni, muntlig enskild intervju personligt möte 2020-03-02.

Bella, muntlig enskild intervju online 2020-03-31.

Cim, muntlig enskild intervju online 2020-04-02.

Diana, Evve och Fani, muntlig gruppintervju personligt möte 2020-04-02.

Litteratur

Back, Les (2007). *The Art of Listening*. London: Berg.

Björck, Cecilia (2011). *Claiming Space: Discourses on Gender, Popular Music, and Social Change*. Diss. Göteborgs Universitet.

Butler, Judith (1993). *Bodies That Matter: On the discursive limits of "sex"*. New York: Routledge.

Butler, Judith (2006). *Genus ogjort: kropp, begär och möjlig existens*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Clark-Parsons, Rosemary (2018). Building a digital Girl Army: The cultivation of feminist safe spaces online. *New media & society* 20(6): 2125–2144. doi: 10.1177/1461444817731919.

Connell, Raewyn W. (1987). *Gender and Power: Society, the Person and Sexual Politics*. Cambridge: Polity Press in association with Blackwell.

D'Enbeau, Suzy & Buzzanell, Patrice M. (2013). Constructing a feminist organization's identity in a competitive marketplace: The intersection of ideology, image, and culture. *Human Relations* 66(11): 1447–1470. doi: 10.1177/0018726713479621.

Earles, Jennifer (2019). The "Penis Police": Lesbian and Feminist Spaces, Trans Women, and the Maintenance of the Sex/Gender/Sexuality System. *Journal of Lesbian Studies*. 23(2): 243–256. doi: 10.1080/10894160.2018.1517574.

Escobar, Arturo & Alvarez, Sonia E. (red.) (1992). *The Making of Social Movements in Latin America. Identity, Strategy and Democracy*. Colorado: Westview Press.

Gemzöe, Lena (2014). *Feminism*. 2. uppl. Stockholm: Bilda.

Gordon, Tuula, Holland, Janet & Lahelma, Elina (2000). *Making Spaces: Citizenship and Difference in Schools*. New York: St. Martin's Press. doi: 10.1057/9780230287976.

Griffin, Gabriele (2017). *A Dictionary of Gender Studies*. Oxford: Oxford University Press. Tillgänglig: <https://books.google.se/books> [2020-05-04].

Haraway, Donna (1988). Situated Knowledges: The Science Question in Feminist and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies*. 14(3): 575–599. Tillgänglig: <https://www.jstor.org/stable/3178066> [2020-05-10].

Hinchcliffe Voglio, Gabriela (2019). *Jaget, laget, Dotterbolaget: En studie av feministiskt nätverkande och rummets betydelse*. Diss., Uppsala Universitet.

Jones, John Paul, Nast, Heidi J. & Roberts, Susan M. (red.) (1997). *Thresholds in Feminist Geography: Difference, Methodology, Representation*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal (2008). *Hegemonin och den socialistiska strategin*. Göteborg/Stockholm: Glänta/Vertigo Förlag.

Langemar, Pia (2008). *Kvalitativ forskningsmetod i psykologi – att låta en värld öppna sig*. Stockholm: Liber.

Liinason, Mia & Cuesta, Marta (2016). *Hoppets Politik : Feministisk aktivism i Sverige idag*. Göteborg: Makadam Förlag.

Lilja, Mona & Vinthagen, Stellan (red.) (2009). *Motstånd*. Malmö: Liber.

Linander, Ida (2018). *”It was like I had to fit into a category” People with trans experiences navigating access to trans-specific healthcare and health*. Diss. Umeå Universitet.

Linander, Ida, Goicolea, Isabel, Alm, Erika, Hammarström, Anne & Harryson, Lisa (2019). (Un)safe spaces, affective labour and perceived health among people with trans experience living in Sweden. *Culture, Health & Sexuality*. 21(8): 914–928. doi: 10.1080/13691058.2018.1527038.

Luhmann, Susanne (2017). Un-setting Queer Pedagogy : The Illusion of ‘Safe Space’. I: Balzter, Nadine, Klenk, Florian Cristobal & Zitzelsberger, Olga (red.), *Queering MINT Impulse fur eine dekonstruktive Lehrer_innenbildung*. Toronto: Verlag Barbara Budrich, 73–88. Tillgänglig: <https://books.google.se/books> [2020-05-03].

Marinucci, Mimi (2016). *Feminism is Queer: The intimate connection between queer and feminist theory*. 2 upp. London: Zed Books Ltd.

Molina, Irene (2014). Hemlös kreativitet och flexibel sexism – intersektionella förståelser av hemmet som arbetsplats. I: *Inte bara jämställdhet : intersektionella perspektiv på hinder och möjligheter i arbetslivet*. SOU 2014:34. Stockholm: Regeringskansliet, 173–195. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49baec/contentassets/5d2854cb8ddc4285af0aff0105c02540/int> [2020-05-01].

Montell, Frances (1999). Focus Group Interviews: A New Feminist Method. *NWSA Journal* 11(1): 44–71. Tillgänglig: <https://www.jstor.org/stable/4316628> [2020-04-27].

Polletta, Francesca (1999). ”Free Spaces” in Collective Action. *Theory and Society* 28(1): 1–38. Tillgänglig: <https://www-jstor-org.ludwig.lub.lu.se/stable/3108504> [2020-04-23].

Raymond, Janice G. (1979). *The Transsexual Empire: The Making of the She-Male*. Boston: Beacon Press.

Roestone Collective, The (2014). Safe Space: Towards a Reconceptualization. *Antipode* 46(5): 1346–1365. doi: 10.1111/anti.12089.

Stone, Sandy (1991). The *Empire Strikes Back*: A Posttranssexual Manifesto. I: Epstein, Julia & Straub, Kristina (red.), *Body Guards. The Cultural Politics of Gender Ambiguity*. New York: Routledge, 280–304.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig: https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningsse_d_VR_2017.pdf [2020-05-02].

Wasshede, Cathrin (2010). *Passionerad politik : Om motstånd mot heteronormativ könskraft*.
Diss. Göteborgs universitet. Malmö: Bokbox förlag.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*.
Lund: Studentlitteratur AB.